

TÜRKİYE GÜNEY DOĞU AVRUPA İŞBİRLİĞİ SÜRECİ (GDAÜ) DÖNEM BAŞKANLIĞINI ÜSTLENDİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2020 / 28

30.07.2020

Kısa bir süre önce Türkiye'nin Güney Doğu Avrupa İşbirliği Süreci (GDAÜ) 2020-2021 Dönem Başkanlığını 1 Temmuz 2020 tarihi itibarıyla bir yıllığına devraldığı açıklandı. Konuyla ilgili basın açıklamasında, Türkiye'nin daha önce 1998-1999 ve 2009-2010 yıllarında GDAÜ'nün Dönem Başkanlığını yürüttüğü belirtilmektedir [1].

Avrasya Araştırmaları Merkezi (AVİM) olarak uzun bir süredir Avrupa'nın Güney Doğu Avrupa alt bölgesinin özü ve merkezi olan Balkanların tarihi ve coğrafi bütünlüğüne dikkat çekiyoruz. Balkanların, isminin aslında Türkçe olduğunu vurguluyor, Britannica Ansiklopedisinin Balkan kelimesinin Türkçe olduğunu belirttiğini hatırlatıyoruz [2]. Balkanlar'dan bahsedildiğinde tarihsel olarak akla ilk gelen, (doğu ucunda) Türkiye'nin, Bulgaristan ile Romanya'nın ve (güneyinde) Yunanistan'ın yer aldığı bir bölgedir. Balkanların merkezi kısmını, eski Yugoslavya'nın bazı ardıl ülkeleri (Sırbistan, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ, Kosova) ile Arnavutluk oluşturmaktadır. Hırvatistan ve Slovenya, kendi takdirlerine göre, bazen bölgenin içinde, bazen ise dışında yer almışlardır. Birçok AVİM analizimizde, Balkanların yapay şekilde bölünmesinin bölgenin bütünlüğünü zayıflattığını ve tarihsel gerçekleri göz ardı ettiğini vurguladık. Yeni isimlerle bölgede yeni alt bölgeler oluşturulmaya çalışılmasının, bölgedeki belirli bir ülkeyi, Türkiye'yi, Balkanlardan ve dolayısıyla Avrupa'dan dışlamak amacına hizmet eden bir yaklaşım olduğuna dikkat çektik. Konuyla ilgili AVİM analizlerinden birinde belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin Avrupa kimliği Balkanlar üzerinden Avrupa'nın diğer bölgeleriyle, özellikle de Batı ve Kuzey Avrupa ile birleşmektedir. Bu hususlar çerçevesinde, uzun zamandır, Batı Balkanlar isminin yanlış bir isimlendirme olduğunu dile getirdik. AB'nin Batı Balkanlar için

önerilen stratejisinin bir yanlış isimlendirilmeden yola çıkılarak yapılmaya çalışılan bir yanlış tasarımlama olduğunu vurguladık [3]. Bu analiz vesilesiyle bu görüşlerimizi bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz.

Türkiye'nin coğrafi, tarihsel, kültürel ve sosyal olarak bir Balkan ülkesi olduğunun altı çizilmelidir. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nin Balkan kimliğini açıklamak için 1930'lardan beri çeşitli Balkan işbirliği süreçlerine katılımına atıfta bulunmak yeterlidir [4]. Türkiye'nin bu Balkan kimliği, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Dönem Başkanlığını bir kez daha üstlenmesi vesilesiyle yeniden canlılık kazanmıştır. Bu bağlamda, 1934 yılında imzalanan Balkan Antantı Paktının hatırlanmasında yarar bulunmaktadır. Söz konusu antlaşma, hatırlanacağı üzere, 1930'dan 1934'e kadar Balkan ülkelerinde yapılan dört konferans sonucunda Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında imzalanmıştır [5]. İki dünya savaşı arasındaki dönemdeki kargaşalı günlerde nasıl ve hangi güçlüklerle sonuçlandırıldığı hatırlanması gereken bu 86 yıllık antlaşma aslında Balkan ülkeleri arasındaki işbirliğinin geçmişe yönelik en somut örneklerinden biridir. Bu antlaşma, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Sürecinin öncülü veya deyim yerinde ise atası olarak telakki edilebilir. Bu Antlaşma'nın önemini ve bunun çağdaş gelişmeler üzerindeki etkilerini ayrı bir analizimizde ele almayı öngörüyoruz.

SEEC' nin işlevsel kolu olan Saraybosna merkezli Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin (RCC) web sayfasına göre, 1996 yılında Sofya / Bulgaristan'da düzenlenen Dışişleri Bakanları toplantısında kurulan SEEC, Güney Doğu Avrupa'dan (GDA) tüm katılımcılar arasında iyi komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesini ve GDA ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarına tam katılımlarını sağlama temel amacıyla bu bölgenin barış, güvenlik, istikrar ve işbirliği alanına dönüştürülmesini hedefleyen bir oluşumdur [6]. 2000 yılında Bükreş'te kabul edilen İyi Komşuluk İlişkileri, İstikrar, Güvenlik ve İşbirliği Şartı, SEEC'nin temel belgesi niteliğini taşımaktadır. SEEC, aynı zamanda RCC Yönetim Kurulu'nda da yer alan GDA bölgesinden 13 katılımcı ülkeden oluşmaktadır. Bu 13 ülkeden Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Yunanistan, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Romanya, Sırbistan ve Türkiye kurucu üyelerdir. Kurucu üyelere daha sonra Hırvatistan (2005), Moldova (2006), Karadağ (2007), Slovenya (2010) ve Kosova (2014) katılmışlardır. SEEC katılımcıları, bir yıllık dönem başkanlığını yürüten katılımcı ülkenin başkanlığında Devlet / Hükümet Başkanları, Dışişleri Bakanları ve Dışişleri Bakanlıklarının Siyasi Direktörleri düzeyinde bir araya gelmektedirler.

Yukarıda belirtildiği gibi, Saraybosna merkezli Bölgesel İşbirliği Konseyi (RCC), SEEC'nin işlevsel koludur. Avrupa Birliği de RCC üyesidir ve toplantılarda Avrupa Komisyonu ve Avrupa Dış Eylem Servisi tarafından temsil edilmektedir. AB, kurulduğundan bu yana RCC

sekretaryasına mali destek sağlamaktadır [7].

Bu noktada, AB'nin keyfi diye nitelendirilebilecek, kendi önceliklerine göre oluşturduğu ölçütlere dayalı olarak Balkanlara yönelik çok amaçlı bir iç içe geçmiş bebekler (Matruşka) politikası izlediğini görüyoruz. AB, bir yandan, kendi önceliklerine göre yaratarak, keyfi olarak "Batı Balkanlar" ismini verdiği bir bölge çerçevesinde Balkanlara yönelik bir genişleme politikası izlemeye çalışmakta, öte yandan SECCP'nin işlevsel kolu RCC'ye katılarak bu bölgenin aslında Güney Doğu Avrupa/Balkanlar bölgesi olduğunu kabul etmektedir. AB'nin kendi önceliklerine göre belirlediği bu keyfi yaklaşımın Güney Doğu Avrupa bölgesine güvenlik ve istikrar getireceğini varsaymak gerçekçi görünmemektedir. Eğer GDA'nın Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarına tam katılımı yolu ile bu bölgenin barış, güvenlik, istikrar ve işbirliği alanına dönüştürülmesi gerçekten amaçlanıyorsa, AB'nin bölgeyi keyfi olarak parçalara ayırmaktan kaçınması ve Balkanları balkanlaştırmaktan vazgeçmesi gerekmektedir.

*Bu analiz yazısının [aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır](#).

** Fotoğraf: <https://www.aa.com.tr/>

[1] Press Release Regarding South East Europe Cooperation Process (SECCP) 2020-2021 Turkish Chairmanship-in-Office (Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, 01 Temmuz 2020), 139, [http://www.mfa.gov.tr/no_-139_-ulkemizin-guney-dogu-avrupa-isbirligi-sureci-\(gdau\)-donem-baskanligini-devralmasi-hk.en.mfa](http://www.mfa.gov.tr/no_-139_-ulkemizin-guney-dogu-avrupa-isbirligi-sureci-(gdau)-donem-baskanligini-devralmasi-hk.en.mfa).

[2] John B. Allcock, Balkans, içinde *Britannica* (Encyclopædia Britannica, inc., 19 Kasım 2019), <https://www.britannica.com/place/Balkans>.

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, A Misnomer: Western Balkans, *Center For Eurasian Studies (AVİM)* 2017, sy 24 (10 Temmuz 2017): 5.

[4] Teoman Ertuğrul Tulun, Are the EUs Divisive Policies in the Balkans in a Cul-De-Sac, *Eurasian World* 3, sy 5 (Ekim 2019): 36-40.

[5] Melek Fırat, Relations With Greece, içinde *Turkish foreign policy, 1919-2006* □□ *facts and analyses with documents*, çev. Mustafa Aksin, Accessed from <http://nla.gov.au/nla.cat-vn5680539> (Salt Lake City: University of Utah Press, 2010).

[6] South-East European Cooperation Process - SEECP, International Organization, Regional Cooperation Council, 01 Temmuz 2020, <https://www.rcc.int/pages/111/south-east-european-cooperation-process--seeep>.

[7] European Neighbourhood Policy, working towards a stronger partnership: EPs position on the 2012 progress reports (European Union, 21 Nisan 2016), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2013-0446&language=EN>.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2024. "TÜRKİYE GÜNEY DOĞU AVRUPA İŞBİRLİĞİ SÜRECİ (GDAÜ) DÖNEM BAŞKANLIĞINI ÜSTLENDİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2020 / 28. Temmuz 30. Erişim Temmuz 27, 2024. <https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/TURKIYE-GUNAY-DOGU-AVRUPA-ISBIRLIGI-SURECI-GDAU-DONEM-BASKANLIGINI-USTLENDI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

